Արարատն առ այժմ չաբաթը երեք անգամ կ'հրատարակուի։

Բաժանորդութեան գինն է թէ Պօլսոյ և թէ Դաւառաց համար 150 Թիւ մէկ Օսմանեան ոսկի կանխիկ։

Օտար երկիրներու համար ճամբու ծախքն առնող ին վրայէ։

Մէկ թերթի գինն է 1 դրչ։

ԱՐԱՐԱՏ

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ՅԱՌԱՋԱԴԻՄՈՒԹԵԱՆ

1871

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Ծանուցմանց տողն առաջին անգամի համար 3 դրչ։ երկրորդ անգամի համար 2 դրչ. աւելի անգամներու համար մանաւոր սակարկութիւն կըլլայ։

Նամակք և գրութիւնք պէտք է ղրկել ի Վ. գիր խան գետնայարկ թիւ 40. առ Յ. Յ. Զէնճիրճեան. անվճար նամակներ չեն ընդունուիր։

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ | 1871 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 16 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ | ՀՍՏ Ն. Տ. ՆՈՅԵՄԲԵՐ 28 | ԹԻՒ 40

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 16 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԼՈՒԻ ՆԱՓՕԼԷՈՆ

Հորը լինկած մարդու մը դլխուն քար ձգելը մեծ քաջութեան չկարծուիր, այլ քարասիրտ ու անգութ մէկն ալ եթէ խեղճութեան մէջ ընկճեալ մարդ մը տեսնայ՝ կամայ ակամայ ողորմութիւն կզդայ և ձեռքը յօդնութիւն կը կառկառէ. Սակայն սոյն յօդուածիս դըլուխը գրուած անունովը՝ բուն Գօրսիկացի մէկը կայ՝ որուն գործքերը, կամքը, ընութիւնը, վարքը, բարքը, և ամբողջ էութիւնն ու դոյութիւնը ամենագութ մարդուն սիրտը կը քարացնէ, ողորմածին ողորմութիւնը կը չորցնէ, մարդկանց սրտերէն ցաւակցութեան ու կարեկցութեան նշանները կանհետացընէ, և բարկութիւն չճանչցողներուն ներսը սրտմտութեամբ ու զայրութով կը լեցնէ։ Լուի Նափօլէոն արժանի չէ կարեկցութեան, և անոր ցաւակից եղողք՝ իժը իրենց ծոցին մէջ դգուողներուն կը նմանին։ Աչեւելքը սիրած և յարգած է Պաղղիա և կը յարգէ տակաւին, և եթէ Նաբօլէոնի վրան ասեղի ծայրի մը չափ պաշտպանելու և համակրութեան արժանի կէտ մը գտնար, անոր Գաղղիայի ըլլալուն համար պիտի յարգէր, պաշտպաներ, չատագովէր ինք։ Սակայն լի առելութեամբ, առատաբուղխ աղբիւր մը չարեայ և ջնասուց, նենդոտ, նախանձոտ, արիւնարբու, խորամանկ և միանգամայն վատ և բռնաբարող, վախկոտ վհերոտ և ինքնապանդ՝ որ ղայլը կը յուզէ, կաղմկէ, կը խռովէ, եղբայր եղբօր դէմ, ազգ ազգի դէմ կը յարուցանէ, որպէս զի ինքը շահի, ինքը մեծնայ, ամիսյն ինքը։ Նաբօլէոն հրեշ մ'է և ոչ թէ խղճի տէր մարդ։

Ցեղին ժամանակներս՝ պատմագրութեան մասին խալ՝ արդի լուսաւորեալ աշխարհը յանհունս կը տարբերի նախնեայ ժամանակներէն, ուր դէպք մը, թագաւորի կամ բարձրատիճան անձի մը դործերն ու արարքը դարեր անցնելէն ետքը երեան կ'ելլային և իրենց ճիշդ վճիռը կ'ստանային։ Սակայն հիմա՝ դարուս և ներկայիս առաջին մարդը Պիսմարք՝ այդ կապերն ալ խզեց և առաջինը եղաւ որ ժամանակակից դէպքերն և դիւանագիտաց ու թագադրեալց գաղտնի խորհուրդքն արևուն առջևը հանեց։ Իտալիոյ «Ռիսօրճիմէնթօ» նշանաւոր լրագիրը 1866 և 1867 թիւերէն գահաղուրկ Նաբօլէոնի և Իտալիոյ թագաւոր Վիքթոր Էմմանուէլի մէջ տեղի ունեցած դրութիւնքը յերեան կ'ածէ։ Ա.յս թղթակցութիւնը կը բացէ նայ սպառնալիքներէ և հրամաններէ Նաբօլէոնի կողմանէ իսկ, իշխող ոյժ մուկ աղերսներէ ու պաղատանքներէ Իտալիոյ գահակալին կողմանէ։ Ա.յսպիսի մէկ թշուառ կերպարանք մը՝ զոր Եւրոպիոյ ամենանոր թագաւորութիւնը կը յուզնէ իւր միապետին նամականեայը մէջ, մինչև ցարդ միմիայն հարկատու իշխանութեանց վրայ տեսնուած է։ Ասանկ սողալով, ասանկ պաղատելով, ոչ Թունուզի Պէյը, ոչ ալ Եգիպտոսի Փաշան կը դիմէ Տաճկաստանի Սուլթանին, ինչպէս որ Վիքթոր Էմմանուէլ առ Նաբոլէօն կը դիմէ, և՝ ի զուր կը դիմէ։ Քանզի Գաղղիոյ կայսրը իրեն «ախթարին» հետ կը վարուի ինչպէս վարժապետ մը իր աշակերտին հետ, որ դասը չը կրնար ըսել։ Նաբօլէոնի բոլոր դրուածները մէկ դիտաւորութիւն մը կը ցուցնեն՝ այն է Իտալիային անհնարինը պահանջել, և եթէ այդ անհնարինը կը կատարէ զանի «Անպտեմբերի միակցութիւն» կոչուած դաշնադրութիւնը դրժած հրատարակել, որպէս զի նորէն առիթ ունենայ իր զօրքը Հռոմայ մէջ բանակացնել և միանգամայն չըբել և խանգարել Հռովմայ խնդրոյն լուծումը և յաւէտ արգիլել Իտալիոյ մէջ սահմանադրականութիւնը՝ որ Գաղղիոյ համար վտանգալից օրինակ կրնայ ըլլալ, և անոր փոխարէն անձամբ անձին կառավարելու կերպը ներս խօթել։

Նախ և առաջ կը պահանջէ Ֆլօրէնցիոյ դահլիճն՝ որ այն բանը արդիլէ՝ զոր հզօր զորագունտ մը չը կրնար, այսինքն արդիլել որ ինքնակամ զօրքերը (պաշը պօղուկ) մուխ ու մռայլի առեն Վաալին սահմանէն չմտնան։ Ա.յն միակ միջոցը որով կրնայ Իտալիայ սա պահանջը կատարել որ ինքնակամ զօրք չ'անցնի Պապին երկիրը. ան ալ կը մերժուի և կարդիլուի այսինքն Իտալիա կրնար առ ժամանակ մի օրինաւոր զօրք մտցնել Պապին երկիրը և սա կերպով Թոյլ չը տալ որ սահմանը անցնող ըլլայ, բայց սա ալ չուզեր Նաբօլէոն և բնաւ չուզեր։

Ի՞նչ ընէ Վիկթօր Էմմանուէլ. իր զօրքը մտնայ սահմանէն՝ դաշինքը կաւրէ, ուրիշը մտնէ՝ դարձեալ կաւրէ։ Իտալիոյ Թագաւորը՝ ի զուր փրկութիւն կաղերսէ, ի զուր կը յուզնէ իր ժողովրդեան խոր յուզեալ և խռովեալ վիճակը։ Ա.յո՛, Թիւլերի գո՛գ թէ կը հրճուի այդ յուզման ու խռովութեան վրան, և որշակի կը հրամայէ Իտալիոյ Թագաւորին՝ որ մի գուցէ համարձակի վրդովեալ սրտերը խաղաղացնելու համար Հռովմայ խնդրոյն շուտով լուծումը խօստանայ։ Թագաւորը կրկին ու կրկին կաղաչէ որ այդ լուծումը կերպով մը լինայ, իսկ Նաբօլէոն կը խուսափի անոր պաղատանացը առջևէն սա պատճառանքով թէ անիկայ մեծ տերութեանց միամտաբար ընդլիք վճռէն կախուած է, մինչդեռ Լուի Նաբօլէոն երբէք չէր հարցուցած անոնց թէ՝ Հռովմ զօրք դնէ՞ թէ ոչ։ Միանգամայն և կը նեղահարէ որ Ֆլօրէնցայի մէջ յեսուխաղաց պաշտօնեաներ ու նախարարներ կառավարեն, այսինքն ժողովրդեան ու Թագաւորին մէջ վիհ մը բանալ կուզէ և զանի այնչափ կը լայնացնէ որ Վիքթօր Էմմանուէլ երկուքէն մին ընտրէ՝ կամ Թագին կորուստը կամ «տէրութեան հարուածը» Ֆլէօրի կը բերէ Թիւլերիէն Նաբօլէոնի սա խրատը թէ «կառավարութիւնը քո ձեռքդ ա՛ռ». և Թագաւորն ալ անհնազանդ չըդտնուիր։ Նաբօլէոնի նպատակը Իտալիա խռնարհացնել, հողը ու մխիթը խոթել է, և ոչ թէ մէկ անգամ և երկու անգամ, այլ չարունակ խռնարհ ստրուկ մը ըլլալու է Իտալիա՝ Գաղղիոյ առջև։

Լուի Նաբօլէոնի վերոյիշեալ դրութեանցը վրայօք իր խիստ և անաչառ քննութիւնքը ընելէն ղկնի՝ Վիէննայի Նէօյիէ Ֆրայիէ Փրէսսէն սառնկ կըսէ, «Տարօրինակ բան՝ ամենազդուշի ոճրագործին մէջ իսկ առաքինութեան ճապաղ մը կրնայ գտնուիլ, ամենաքարացեալ մեղաւորն անգամ կտրիկ տեղ մը կունենայ երեն մէջ՝ որ մարդոց պես կզդայ. իւրաքանչիւր արարած գանդուած մ'է չարի և բարւոյ, և ուր որ մոլութիւնը վերջին ծայրին հասած ըլլայ՝ հոն դարձեալ առաքինութեան նուաղ նշոյլ մը կը նշմարուի, ինչպէս բոլոր խաւտուններէն կը պղնձեն բացառեալ չար չկայ։ Բայց Լուի Նաբօլէոնի վրայօք ինչ որ երեան ելաւ, բացարձակ նուաստութիւն է։ Թո՛ղ Թիւլերիի կամ Ռուէի դղեակին մէջ գտնուած կամ Պէնեֆէթթիի հրատարակած դրութեանց մէջ գէթ նշոյլ մը ազնիւ դգայման, անկեղծ կամաց, ազատ խոստովանութեան տեսնուի։ Երբէք։ Ոչ ինչ՝ բայց ի տուրթենէ, խաբէութենէ, մատնութենէ, և հասարակ դողութենէ։ Ա.յս մարդուս համար կերևնայ թէ օձասպոյտ ճամբան պիտոյք մ'եղած ըլլայ, թէև ամենայն հազարապատիկ վտանգաւոր էր քան զուպիզը։ Եթէ աչխարհքիս ընթացքը մէկ անգամ արդար դատաստան մը ըրեր է ոճրագործի մը վրան, այն դատաստանը Զիզըլերըթի աքսորուածին վրան տեղացածն է։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ.

Գերմանիոյ հասարակութեան ուշադրութիւնը այժմ դրաւած են Ռէյնլանդի գործողութիւնքը. որոյ հետագրգռական կողմը ոչ թէ ծրագրայ գոյանալութեան մէջ է, այլ ժողովրդին իրեն գոգէն ծնեալ առաջարկութիւնքն են մտադրութեան արժանի։ Մեզլենպուրգի վարչութեան և անոր մտնաւոր օրինացը վրան էր խօսքը երբոր հակառակութիւնքը եկեր իրենց վախճանին մօտ ցեր էին ու վերջին որոշումն ալ կ'ըսպասուէր. և ահա յանկարծակի Պ. Պիսմարք Երեսփոխանին մէկ յանդուգնաբար չարամանալ ճառը բոլոր ժողովը վրդովեց։ Պիսմարք՝ առանց վարանման և երկիւղի թէ Պիսմարքի բերանը «Հիւսիսային Գերմանիոյ ընդհանուր լըրագիրը» միւս օրը զուարճանայ պիտի «կապկըները» (առավ Եւրոպիոյ լրագիրք միշտ յեղափոխական մասը կը հասկնան) ու «սևերը» (առանք ալ սև հագուստաներով Յիսուսեանք և իրենց հետևողքն են) մէկ կարասի մէջ մխելով երկուքն ալ իրարև կատակեցք և չահակեցք պիտի ներկէ և դատապարտէ, անդրդեռնականց հետ՝ ի միասին հակառակեցաւ ու չընդունեց օրէնքը։

Ցետոյ ալ սկսաւ ձաղկել ու ձաղկաճանակ ընել կեղծ սահմանադրականութիւնը, անանկայած բարբառենասականութիւնը, ու մեծցուց ու բարձրացուց գովեց ու գովաբանեց իր ընկերներն ու իրեն կատակցութիւնը որ միմիայն կըբնայ երկրին աղատութիւն չնորհել։

Եթէ ակ է որ եթէ այս Երեսփոխանիս խրատներուն մարդ հնազանդելու ըլլայ քանի մը օրէն գինքը ոտքով դլխով Փարիզու այն հասարակորդներուն մէջը ինկած կը դանայ, որոնք սրբութիւն՝ իրաւունք՝ արդարութիւն՝ դուխ՝ առ ոչինչ դնելով կայսրեն կը խորովէն կ'ըսպանեն կը կախեն։ Սակայն ըսածներուն ալ բոլորը անիրաւ չէին։ Մանաւանդ չատ անախորժ տպաւորութիւն ըրեր է հասարակութեան վրան այն կերպը որով առնուեցաւ խօսքը Պ. Պիսմարքեն, երբ անիկայ կը պատմէր թէ Գերմանական օրէնքները չարժեն այն թուղթը որուն վրայ գրուած են. և նախադահին սա անխոհեմ հարցմանեն գլխի թէ այդ երբ խօսածը մեկնաբանելով արդեօք Գերմանիոյ արդի կայսրութեան օրէնքներն ալ անոնց հետ մէկ տեղ կը հասկընայ, ա՛լ թոյլ չտուին անորինօսելու։ Ա.րդէն քանիցս ըսուած թէ տարագիր և ոչ սահմանադրական է ասանկ մէկ քայլ, քանդի ըստ առենական օրինաց հարկ էր զանենաքանը երկու անգամ նախադգել և բաց ի դմանէ ալ խելացի չէր առանց որ և է սոսկման մարդ մը մարտիրոսական լուսով չքեղադարդել՝ զոր անձկանօք ինքը կը խնդրեր։

Արժանի կը համարի՞ք Պէրլինի Բարլամէնթին մէջ տեղի ունեցած վիճաբանութեան այն կտորը թարդմանել որոց ընթացքին մէջ վերոյիշեալ անցքը պատահեցաւ։

Երեսփոխ. Կրեյլ (ձղեր, Պահենբայէն)։ Սոսկ Մեդլենպուրգի պատճառաւ երբեք հարկ չէր տեսներ առաջարկութիւնն ընդունելու։ Առաջարկութիւնը ընդհանուր խօսքերով շաղրադրած է, որ Գերմանացի տերութեանց օրէնքները քննութեան կենթարկէ և տակէ ալ վերմայն տարակա-

սելի տատանումները յառաջ կուգար ևն. ևն։

Երեսփ. Ռուսելը կը կարծէ թէ առաջարկութիւնը շատ լաւ ընդունելի է քանզի Մէդլէնպուրկի ժողովրդեանն ալ ընելու է այն պահանջումները որպէս զի անոնք ալ տէրութեան անտեսական մասին հաղորդակցին. և եթէ մանր կառավարութիւնք ազատ օրինադրութեանց հետեւին, կրնան մեծագոյնը օրինակ ըլլալ, բայց եթէ զատ և առանձին ձեան, կ'անհետանան։

Երեսփ. Տօքթօր Ռէօմէր կատարելապէս կը համաձայնի Ռէյչթախի նպատակին հետ, միայն կըժխտէ կայսրութեան այն իրաւունքը որ կը կարծէ թէ կրնայ զատ կառավարութեանց ներքին դործոցը միջամտել։ Ասի իրեն վտանգաւոր աճումի մ'է կայսրութեան իրաւանցը, ուստի ատոր համար «ո՛չ» կըսէ։

Երեսփ. Պէպէլը, այսօր կը ներէ իր դիրքը աջակողմեան տեարց հետ առաջարկութեան հակառակ ձայնակցիլ։ Ասկէ առաջ, կըսէ, կրնար ի նպաստ առաջարկութեան տալ իր քուէն, վասն զի սահմանադրութեամբ ազատութիւն մը կար որուած՝ որ մանր կառավարութիւնք կարող էին գինուորական հաճոյքը դէմ մաքառիլ։ Սակայն հանգամանքները վերջին տարեաց մէջ դգալի կերպով յեղափոխուած են։ Հիւսիսային Գերմանիոյ դաշնակցութեան և մանաւանդ Գերմանական կայսրութեան հիմնարկովը մանր կառավարութեանց ինքնուրոյն գործելը չնչուած է. այսօր այն փոքր կառավարութիւնք սոսկ Բրուսիոյ ոստիկաններն են. այսօր մի և նոյն բանն ըսել է թէ կայսրութեան առեներսեռը (Պիսմարք) անոնց բոլորն այսօր թէ վաղը կրգնէ իր դրբանին մէջ, և ինքը (Առեներսեռը) խիստ կը փափաքէր որ ասանկ ըլլար, քանզի յայնժամ ամբողջ Գերմանական զօրութիւնը ի մի կը կեդրոնանայ մէկ սոսկի մը դէմ, ուստի և հնարաւոր կըլլայ օր մը այն միակ անձին հետ բանին վերջ տալ։

Նմանապէս՝ նիւթականին նկատմամբ առաջարկութիւնը կը մերժէ։ Անիկայ այնպէս տարտամ է որ ուզածդ կրնաս անկէ հասկնալ։ Եւ եթէ ընդունելութիւն ալ գտնայ, առով անգամ չը հաստատուիր թէ Մէդլէնպուրկցիք ազատութեան մէջ զայլս յառաջած են. ան տեղն Բրուսիոյ մէկ տարին մասը կազմելով անոր վիճակը կուննայնայն Բրուսիոյ ողորմելի ընտրութեան իրաւամբքը հանդերձ, կամ թէ Սաքսոնցւոց ընտրողական իրաւունքներովը որ ոչ այլ ինչ է քան եթէ աւազ աչաց մէջ

վչել զանոնք կուրցնելու համար։ Ինչ կը նշանակէ այդ ազդերը ներկայացուցման օրէնքը (ու վիճաբանութեան նիւթն ալ այս էր)։

1866 Թուէն ի վեր կառավարութեան ղօրութեանը ազդեր ներկայացնող ընտրիչխանութիւնը ընկճեր ոտնահարեր է, վանորոյ և ազատականութիւնը ձըդեր է ալ իրեն յարձակումները ու կը շատանայ սոսկ ղինքը պաշտպանելով։ Պ. Լասքէր ըսաւ թէ ուժեղ կառավարութիւն մը ներհակ չէ ազատութեան, ասիկայ սխալ է։ Ազատութիւն ու ուժեղ կառավարութիւն են և միտն հակառակորդք։ Գերմանիոյ կայսրութեան օրէնքները աշխարհիս ամենայետախաղացն է։

Նախագահ Տօք. Սիմսն, կաղաչեմ զատենաբանն որ սա կերպով չը ըրուցէ Գերմանական կայսրութեան օրէնքներուն, եթէ ոչ կառաջարկեմ ժողովոյն վրայ որ ինծի իրաւունք տայ առենաբանին խօսքը առնելու։

Երեսփ. Պէպէլ։ Տէր Նախագահ, կը յուսամ թէ երեսփոխանք ազատ են իրենց կարծիքը ազատաբար յայտնելու։ Եթէ կուզեմ ապացուցանել թէ առաջարկութիւնը ոչինչ է, հարկաւ փաստաբանելու եմ ներկայ սահմանադրական պարագայիւքը։

Նախագահ Տօքթօր Սիմսն. Ատոր կը պատասխանեմ, թէ իւրաքանչիւր կարծիք ազատաբար կը յայտնուի և առենական օրինօք դծեալ սահմանայ մէջ։ Բարի դիտմամբ թոյլատուութիւն.ըրի ես իմ կողմանէս առենաբանին մինչև ազատ առենախօսութեան սոյն վերջին սահմանը. իսկ եթէ անիկայ կ'երեւակայէ թէ ազատութիւն բառածը բնաւ սահման չ'ճանչնար է, կը մոլորի, և իր այդ սխալը չուտով պիտի խնդրեմ։ Զեմ տանիր որ այն օրէնքները՝ որով կը դործենք՝ այսպէս արհամարհանայ առարկայ ըլլայ։

Երեսփ. Պէպէլ։ Տէր Նախագահ, իմ քննադատութիւնս առնի սուր չէն քան թէ այն՝ որ կ'ընկճին ազատութեան կատակիցք իրենց Ֆօն Պիսմարքի հետ ուզեցած կռիւներուն առենը։

Նախագահ. Սակայն այսօր ես եմ նախագահ և դուք ալ պիտէք որ ես պիտի դործադրեմ իմ կարողութիւնս։

Երեսփ. Պէպէլ. 1866 թուէն ի վեր բարլամէնթականութեան պատկերը նկարելով կը շարունակէ. «Բարլամէնթականութեան քան տարուան միջոցին հարկերն ու տուրքերը աւելի աճեր են քան թէ առաջ՝ որ բացարձակութեան տակն էինք. նոյնպէս ալ աճեր բազմայեր գինուորական հարկերը. օրէնքները կ'արժէն այն թուղթը որուն վրայ գրուած են»։

Նախագահ. Երեսփոխանին չահուն համար կը հաւատամ թէ այս խօսքովը նաև կայսրութեան օրէնքները ըսել կ'ուզէը, եթէ ոչ, անմիջապէս իրաւունք պիտի ուղեմ անկէ խօսքը առնելու։ Ուստի իր ըսածին պարզ բացատրութիւնը կը պահանջեմ իրմէ,

Երեսփ. Պէպէլ. Ես ընդհանրապէս խօսեցայ օրէնքներուն վրայօք, սակայն խոստովանելու եմ որ կայսրութեան օրէնքներն ալ ըսել կ'ուզէի։

Նախագահ. Կը հարցնեմ ժողովային թէ Երեսփ. Պէպէլին խօսքն առնո՞ւմ, և անոնք որ կ'ուզեն թող ոտքի վրայ ելլեն։ (Մեծ բազմութիւն մը կը կայնի՝ սակայն ձախէն և ոչ ոք։) Առենաբանին ալ խօսքը առնուեցաւ։

Երեսփ. Պէպէլ. Տէր նախագահ, ես...

Նախագահ. Ձենէ խօսքը առնուած է։

Երեսփ. Լասքէր, ո՛վ որ հասարակօրդութիւնը կը մեծացուցանէ, ինչպէս նախօրդ առենաբանը կ'ընէր, ով որ կառողութիւնը և կոչտ ոյժը օրէնքին վեր կը դասէ, անի օրինաց թշնամի է ու անոր չար դիտաւորութիւնը պիտ'որ նշուածուի։ Սակայն Գերմանիոյ ժողովուրդը բաւական ղօրութիւն և արդարասիրութիւն ունի, որ ոմանց ցնորելոյ անղըսպութեանը չատ ալ կարևորութիւն չ'տար։ Մեր ազդին մէջ ղարդացումը դեգերելու վրայ է. անշուշտ է կառավարութեան և ազատութեան կողմնակցայ կարծիքները իրար կը մօտենան։ Անոնք որ մեր հասարակայ գործէն դուրս են, իսկ հիմա հոս գտնուած են թող իրենց ղրուցուածքը անմիկ կարդադրեն որ հաւատամ թէ ծանր կըխորհին ու մօտնաս թէ չեն ուզեր անտաշ ցաւը օրէնքէն նախապատրաստել։

Օֆիսիէլ լրագրոյն մէջ հետեւեալը կը կարդանք։

Ռուսիոյ զօրապետին՝ որ Ռի ճակատամարտին մէջ մահացու վերք ստանալով դիտուած է, յուղարկաւորութեան հանդէսը ամսոյս 6 ին իր բնակարանին այսինքն Մօի մէջ չքեղ կերպով կատարուեցաւ։

Գունդագունդ զօրքեր առջևէն՝ ըստ սովորութեան պատերազմական պատուոյ և արարողութեանց. ննջեցեալին երկու աներձագները և իր կտակակատարը Գ. Տիւբրէյ հանդիսին չքեղ միանգամայն տըխրադեցիկ վայլ մը կը յաւելուին։

Պատերազմի պաշտօնեայն ուղեղով որուին ղրկուած բարձրագոյն մեծարանքը իր ղէնքնկեր վաղեմի բարեկամին յայտնել, իր կողմէն իր սպայագնտի

ցաւ այն ներքին խռովութեանց վերջ տալու, բայց չկրցաւ բոլորովին ի գլուխ ածել զայն, վասն զի երբեմն խաղաղութիւնն հաստատուած կը կարծուէր. այլ այդ խաղաղութիւնն անձկութեամբ, յուզմամբ լի էր. պատերազմը հազար անգամ ընտրելի էր քան թէ այդ տեսակ հանդարտութիւնը... դանձ պատերազմք՝ թշնամիք՝ վաեալ ի դէն, ի քաջութիւն և յասպետականն պատիւ կը ճակատին իրարու դէմ. մինչ խաղաղութիւնը՝ թուլացուցիչ՝ տապալալի և զզուելի կեանքի մէջ յանկարծ կը լքանէր զնոսա։ Պատերազմի մըտատանջութիւններն իրենց անձնական կը սեւներան վրայ խորհելու ժամանակ չէին ունենար։ Խաղաղութիւնն հաստատուելուն պէս, նոքա իրենց ներքին թշնամութեամբք կը պատռտէին զիկ։ Կուիրիք և Պլոզնիք կսպառ տալէ իրենց առենութեանց հրաժարել և իրարու հետ հաշտուիլ կեղծելնուն պէս, խաղաղութեամբ իրենց վիճակները կը դատապետին։

Վ.եհապետաց չուրջը վատ խորհրդականները պակաս չէին ըլլար, որք երիպատակութեան և նախանձու դպացմունքներն անդադար կը ներչնչին ի նոսա, պատրաստականներն յիշեալ երիւ

ընտանեաց գոռոզամիտ դիտաւորաց վրայ դիւրութեամբ կը տիրէին. բայց հանդիսաւոր խոստմանիք երկու կողմն ալ թշնամութենէ հրաժարած ըլլալնուն համար, իւրաքանչիւրը կը նայէր որ կուռց սկզբնապատճառ եղած չհամարուի. ուստի պատերազմն յայտնապէս չէր բացուեր, բայց այսու ամենայնիւ կ'ըսկսէր։ Ա.յն առեն Անկախ–Դատաւորաց զօրութեան կը դիմէին։ Նոցա թշնամութիւններն անկատելի էր դադրեցնել։ Ամէն քրիստոնեայ ազդերը վոխ.ով կըպղծուէին, և նախանձայուզութեամբ Սարկաց գիտաս չէին հաստատներ, սակայն այդ խեղճ մարդիկն այնպիսի արտաճռիկ տեսարաններու ականատես ըլլալով՝ չարունակ ահ ու դողի մէջ կ'ապրէին։

Կուիրիներու և Պլոզնիներու պատերազմնոց և թշնամութեանց ժամանակ, Անկախ–Դատաւորք հրաժարեալ և կոչ պկաբայն դործի մ'եղան այդ երիւ հզօր ընտանեաց ձեռքը։ Ընկերակցութեան այն ժամանակները՝ գործադրութիւնն մարդ ստպանութիւններն եղան անտարակոյս որ տեսի տալի նորա դէմ եղած ամբաստանութեանց։ Միայն չունինք զԱնկախ–Դատաւորս անմեղ ցուցնել և ոչ ալ նոցա ընկերակցութեան անդատից գործած մարդ ստ-

---

վեհ փառից և կամ պահեմից գեղջուկը գործելից մէջն անցնելու առեն, կաղնիէ մը կախուած կը տեսնէր առենին տօրական մեդաղիոնը, որոյ վրայ արձանագրուած կը դտնէին վրկչթիւնդրութեան մատնուած դատապարտելոցն անունը. երբեմն ալ անցորդը գարհուրած աչերով կը դիտէր խեղճ մարդու մը մարմինը ծառի մը ճիւղերէն կախուած։ Յորինն տարտամ մը կը տիրէր ժողովրդոց վրայ, և թէպէտև Անկախ–Դատաւորները Ռամիայց և Սարկաց գիտաս չէին հաստատներ, սակայն այդ խեղճ մարդիկն այնպիսի արտաճռիկ տեսարաններու ականատես ըլլալով՝ չարունակ ահ ու դողի մէջ կ'ապրէին։

Կուիրիներու և Պլոզնիներու պատերազմնոց և թշնամութեանց ժամանակ, Անկախ–Դատաւորք հրաժարեալ և կոչ պկաբայն դործի մ'եղան այդ երիւ հզօր ընտանեաց ձեռքը։ Ընկերակցութեան այն ժամանակները՝ գործադրութիւնն մարդ ստպանութիւններն եղան անտարակոյս որ տեսի տալի նորա դէմ եղած ամբաստանութեանց։ Միայն չունինք զԱնկախ–Դատաւորս անմեղ ցուցնել և ոչ ալ նոցա ընկերակցութեան անդատից գործած մարդ ստ-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Ա Ր Ա Ր Ա Տ Ա Յ

ԱՆԿԱԽ ԴԱՏԱՒՈՐԱՑ

Ա Տ Ե Ա Ն Գ Ա Ղ Տ Ն Ի

(Շարունակութիւն տես էջ 39.)

Կը յուսայինք որ փրեաերիկոսի կոպերնիկեան օրով ամէն երկպատակութիւնները դադրին. անոր համար չատերը նորա ընտրութեան քուէ տուեր էին։ Եւ արդարև Փրեաերիկոս՝ Պլոզնին էր հօրը կոչնանչ. իսկ Կուէրի՝ մօրը կոչնանչ, որ էր Ցուդիթ, Հէնրիկոս–Գոռոզին հօրը՝ Պաեերայի դքսին Հէնրիկոս–Սեւին դուստրը։

Բոլոր այդ ակնկալութիւններն ի դերև ելնելով, քաղաքական մարտը վերստին ծագեցաւ, Թէպէտ և Փրեաերիկոս չատ ալ տատան-

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑ

Ի՞նչ է ուզում Ամերիկան Հայաստանից

Ամերիկան ուզում է, որ Հայաստանը դառնա իր գաղութը, որ նրա ժողովուրդը ամերիկացի դառնա, որ նրա հողերը ամերիկացիների ձեռքը անցնի, որ նրա հանքերը, նրա ջրերը, նրա անտառները ամերիկացիների սեփականությունը դառնան։

Հայոց երևելի վարժարան մը մտնելու՝ դիմած էր հանդուցեալ Փոխարքայ Ալի փաշային յատուկ ազերատպրով մը, որով Սուլթանիկէի ձըրիավարժ աշակերտաց դասակիսը կը հայցէր։ Խնդիրը ժամանակին Հասարակաց Կրթութեան Պաշտօնէին յանձնուելով՝ վերջապէս ըստ մասին ընդունելի եղաւ և դպրոցական տարեդարձէն ետքը բոլորովին ձրիավարժ սանուց կարգին մէջ զետեղուելու խոստումով մ'ալ ապահովուեցաւ։

Այս երիտասարդը չև ևս մեկնեալ 'ի քաղաքէ անտի ծննդեան իւրոյ՝ նչանուած էր ըստ օրինաց Եկեղեցւոյ ընդ օրիորդի ումեք դստեր գիւղական Հայու մը, որ երբեմն «հացալից» և միշտ պատուաւոր տանտէր մը՝ այժմ «րէնչպէր մ'է» 'ի Մայրաքաղաքս վաչխառուներու գրպանը պարբտացնելու համար, և որոշեալ պայմանաժամին մուտքիր էր մեկնելու ասկէց՝ հարսանեկան օրհնութիւնն ընդունելու իր անկեղծ և, ինչպէս որ պիտի տեսնուի, դիւցազնական սիրուհւոյն հետ։ Եօթն ամիսներ անցած էին յորմէ հետէ նչանախօսութիւնը տեղի ունեցած էր և ինքն 'ի Պօլիս իր ուսմանցը հետամուտ կըլլար, երբոր Թէպէտ և խիստ անագան նամակ մ'ընդունեց իր ընտանեաց կողմանէ, որ այս երկրին քաղաքակիրթ կողմերը օրինակը չտեսնուած եղանակաւ մը իր խօսեցելոյն առևանդութիւնը կը գուժէր։

Սա հնձոց եղանակին՝ օր մը՝ իր Հօրեղբարց կանանցոյն և իր մօրը հետ արտ կը հնձէր, երբոր 'ի մեւս արեգին սպառազինելոց Ջուխր մը որուն մէջն էին և գիւղին Մուխթար աղան՝ այր անգութ և անագորոյն, հասատարիմ գործիք այս ամբարչտական գործոյն հեղինակ Պէյին, երկրագործի սայլի մը վրայ կը բեռցնէ իրրու սլարկ մի կըմախք և կը բերէ կը յանձնէ զարթիչներուն՝ զոր դիւղը թողուցած էր և չէր ուզեր որ իրեն ընկերանան աղջիկը գտնելու։ Մարդը եղեռնագործները փախցընել կուզեր և յանդուգն էր։

Ազորմելին քաղաք փոխադրուելէն ետքը՝ ըստ խնդրանաց իւրոց գայմաքամին զօնախէն յանձնուեցաւ իր խօսեցելոյն հօր տունը, ուր որ տեղական իշխանութեան կողմանէ տաճիկ էֆէնտիմը և մէկ-երկու անգամ ու սրիկայութեամբն համբաւաւոր Հայ մը տէրտէրի մը տղայ՝ օրիորդին թշնաւութեանը ոտնհար՝ եկան քանիցս անգամ հարձ փորձ ըրին և մեկնեցան։

Հարցաքննութեան արդիւնքն էր որ օրիորդը հրապարակաւ կ'աղաղակէր թէ՝ ինքն բնութեամբ և բոլորովին ակամայ առևանգեալ էր այս և այն եղեռնագործներէն և թէ կը փափաքէր իր սիրելին գտնել և անոր հետ միայն ապրիլ։ Եթէ կըսէր նա, գիս չընդունի՝ կը հրաժարիմ յաչխարհէ յաւէտ քան թէ ուրիշ ո և է մէկուն հարսնանամ։ Երիտասարդը այս լուրը առնելուն՝ քաղաքավարութեամբ գործել ուզեց և առանց պատրիարքարանը դիմելու ոչ բուն աղդեցութիւնը Պօլսոյ Հայոց չնորհիւն տըկարացած է այժմ 'ի միաս գաւառաբնակ Հայոց, իր քաղաքին գայմագամին պարագային պահանջման յարմար աղերսագիր մը ուղղեց իր եղբօր ձեռքն և մինչ կը պատրաստուէր 'ի չուլ վերստին նամակ մը հասաւ իր քաղաքէն արժանահաւատ անձի մը կողմանէ որ կ'իմացնէր թէ հայրը որ իսկզբան չերմ դատախազ և բողոքարկու կանգնած էր եղեռնագործութեան դէմ, թուլացեր էր վատաբար և այս չարագործութեան թելադիր եղող Պէյին հաղար ու մեկ խաբէութեանց ծուղակն ինկեր էր կամ 'ի ձեռն սպառնալեաց և կամ այլոց իրիք որ ապագային յերևան դալու է եթէ արդարութեան բովէն անցնի ամեն բան. և օրիորդը իր քրոջ տունը որ և դրակիցն է՝ ղրկեր էր ձեռվ մը։ Նոյն երիտասարդը վերջին նամակ մ'ալ ստացաւ անձկալեաց եռքը, յորմէ կ'իմանայ թէ տեսակցի տնտարանը նպատակն է։ Զարագործաց զինեալ խումբ մը գիշերային ազջկան գտնուած տունը կոխեր են և զինքը երկրորդ անգամ յափշտակեր են քաղաքին ծոցէն ուր որ գայմագամ մը կը նստի և յանուն Վ.Ե. Սուլթանին անոր բնակիչները կը կառավարէ և կատաղի գազաններու զէմ համեստութեան հովանի և պաշտպան կը քարոզէ ինքզինք։ Այս վերջին օրերը օրիորդը հրապարակաւ կ'աղաչէ եղեր որ զինքը նոյն երկրէն հանեն և Պօլիս իր նչանածին հասցնեն։ Հիմա չ'գիտցուիր թէ ո՞ւր կը գտնուի այս գժբաղդ բայց անմեղ աղջիկը որ իր հաստատամտութեանն, անմեղութեանն ու հաւատարմութեանը համար մանաւանդ այդ կողմերը կայսերական կառավարութեան հզօր պաշտպանութեանն և Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր գթութեանն ու միջնորդութեան վրայ իրաւունք ստացած է։

Երիտասարդը՝ հօրը գնացիցը վրայ սաստիկ վշտացած՝ եղեռնագործաց խրախոյս կը համարի զայն և դիմած է Ամեն. Ս. Հօր, որպէս զի իր միջնորդութեամբն և ազդու բարեխօսութեամբն (որչափ որ թողած են մեր նորահաս աղաները) կարևոր հրամանագիրներն ստանալով՝ մեկնի քաղաքէս 'ի գիւտ կորստեան արտասուելի զոհին որ աղնուագոյն ևս գտաւ քան զհայր իւր, որն որ զվատութեամբ կեանն իր և իր զաւկին պատուէն վեր բռնեց։

Պէտք է գիտնալ որ չարագործաց գլխաւորն ու թելադիրն եղող «Խանէտան գըրընթըսը» և «Զաոէկեան տէօքիւնթիւսիս» Պէյը՝ որն որ մեր մեկ քանի Հայերուն վատութեամբ միշտ ձեռն պէս ձիր ձերմակ անբիծ և արդար կը հանդիսանայ, ինքզինքը աղատելու և օձիքը արդարութեան ձեռք մատնող ամենայն պատճառ 'ի միջոց բառնալու համար ևթէ այս վերջին չարիքն ալ գործեց։ Նա կը յուսայ որ օրիորդը քանի մը չաբաթ լեռները այս ոք կամ այն սըրիկային հետը կենակցութեան վարժելէն ետքը՝ պիտի կարենայ չրջել զայն 'ի խորհրդոյն, և, ասով, եղիւնագործաց դէմ բողոքելու իրաւունք ունեցող երիտասարդը պիտի գրկուի և կապտուի նոյն իրաւունքէն։

Մեծ. Խմբագիր, բարբարոս սովորութիւն մը կայ այս կողմերը և սա է թէ օրիորդ մը որքան որ դիւցազնական ցուցանէ զանձն 'ի փառնդս, իր կուսութեան կնիքը՝ ակամայ և այս տեսակ անհուդուրժելի փորձանքով մը կորնչցնելէն ետքը՝ իրաւամբ արժանի գտնուած համակրութիւնը իրեն դէմ չը ղլացող խիստ քիչ մարդ կը գտնուին։

Վա՛յ այս երկրին բնակչաց ամենամեծ մասին զորոնց սրտերը ազիւութիւն՝ կուրութիւն և նախապաշարում անազատ և ամուլ դարձուցեր են աղնիւ աղնիւ ղդացումներէ, և այս տեսակ հանդամանքներէն՝ վերագոյնդ յիշատակել անանուն Պէյը՝ օգուտ քաղելու չափ ճարպիկութիւն և խորամանկութիւն ունի. Յիշեալ Պէյը այս ամեն չարիքը գործեց բայց միշտ օրէնքը՝ ևս և պատչաճից օրէնքը կը յարդէ։ Զիաւոր մ'ալ հանած է, կըսեն, 'ի վերին եւբևս աղջիկը փնտռելու, բայց 'ի ներքին երեսս անտարակոյս եղեռնագործած նորանոր հըրահանգներ հաղորդելու։ Թո՛ղ Պօլսեցի Պարոնները չը կարծեն թէ գաւառներու հարստահարչաց չափ իրենք խորագէտ և երկրին օրինաց հմուտ են։ Աստնք ղՀայը Հայերու ձեռքը կը ղդեհանեն։

1871 Նոյեմբ. 11 Կ. Պոլիս.

Գ ա ւ ա ռ ա ց է Հ ա յ մ ը.

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
ՅԱՆԿ ԳՐՈՑ
ԴՈՐԾԱՍԷՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լամբնէ. Բանք Հաւատացելոյ ուրուք Գին քառորդ մէճիտ.

Դասագիրք Հայ. պատ. Գին 5 ղրչ. Քրիստոս 'ի Վատիկան. Գին քառորդ մէճիտ.

Կը ծախուին ամեն Հայ դրավաճառաց, և Բերայի լրագիր ծախող ծախավաճառներուն քով, և կամուրջին գլուխը Պոյաճի։

——

ՊԱՂԵՐՄԱՑԻ ՎԱՐԴՈՒՀԻՆ
ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ
Գ. ՉԱՓՐԱՍՏԵՆՑ

Հանդուցեալ Զաւրեասեան Տօքթոր Գարեգին Էֆէնտիի՝ գիտուն և լեզուագէտ հանրածանօթ երիտասարդին թարգմանած այս բարոյավէպն այս օրերս ձեռքերնիս հասնելով, արժան համարեցաք ապագրել և ներկայացնել սիրելի Աղգիս, յուսալով թէ պեռք եղած ընդունելութիւնը կ'գտնէ։

Արժանայիշատակ Հանդուցեալին անունը բաւական գովեստ մ'ըլլալով այս դործոյն ընտրութեան համար, մեր կողմանէ խօսք աւելցունել անպէտ կը համարիմք։

Թարգմանչին ձեռագրին բոլորովին հաւատարիմ մնալու գիտմամբ, որ և է վոքրիկ փոփոխութիւն չըրինք միանգամայն լեզուին ոճին համար։

Ա. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Կը ծախուի ամեն Հայ գրավաճառաց քով, գին 3 ղրչ.։

——

ԳԱՂՏՆԻՔ
ՍԻՐԱՀԱՐԱՑ
ԿԱՄ
ԱՐՍԼԱՏՑ ԱՅՑԵԼՈՒՆ
Ա. ՀԱՏՈՐ

Այս վիպասանութիւնը հինգ հատորէ պիտի բաղկանայ, որուն Ա. Հատորն արդէն հրատարակուած, և Բ. հատորն ալ մամլոյ տակ է, որ մօտ օրերս պիտի հրատարակուի։

Ամբողջ գործոյն դինն է բաժանորդաց համար մէկ արծաթ մէճիտ։

Իւրաքանչիւր Հատորը մէկ քառորդ արծաթ։

Բաժանորդագրութեան տեղերն են Զաքմաքճըլար Լօքուչու Յարութիւն Մարգարեանի 25 թիւ Գրատունը. Մահմուտ-վաչայ Պօյաճի Մանուկ աղային խանութը. և բոլոր Հայ գրավաճառաց քով Հատոր կը ծախուի Խ. Պ. Ա.

——

Յ. ՄԻՇԼԷԻ
ՍԷՐ

Այս հռչակաւոր դրքին Հայերէն սըպագրութիւնն աւարտելով կը ծախուի մայրաքաղաքիս Հայ գրավաճառաց քով և Մահմուտ—փաշայի դլուխը Պոյաճի Մանուկ աղային խանութը։

Գին, մէկ քառորդ լիրա Օսմանեան։

Թերթ առ թերթ առնողներն ալ կըրնան իրենց պակաս մնացած թերթերը գտնել նոյն գրավաճառաց քով, հատը 40 փարայ։

——

Գ ա ւ ա ռ ա ն է ր ս ա ն դ ե լ Ա ր ք ա ք ա գ ա ղ ա ք ի ս Հ ա յ գ ր ա վ ա ճ ա ռ ա ց Դ ր ք ա ծ ա խ ն ե ր ն ե ն ե ն ։

ՍԵՐԱՍՏԻԱ. Նչան էֆ. Թաչճեան։

ՇԱՊԻՆ—ԳԱՐԱՀԻՍԱՐ. Խոսրով էֆէն, Ա. Մուրատեան։

ՍԱՄՍՈՆ. Գաբրիել էֆ. Առաքելեան.

ԿԻՐԱՍՈՆ. Գէորգ էֆ. Մազմանեան։

ԵՕԶՂԱՏ. Յարութիւն էֆ. Տէվէճեան։

ԱՏԱՐԱԶԱՐ. Գրիգոր էֆ. Գավալճեան։

ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Խոսրով էֆ. Էսկիճիեան։

ԱՐՄԱՇ. Ամիրա վանտհօր Տ. Գէորգ Ս. Արքեպիսկոպոս։

ԱՄԱՍԻԱ. Յակոբ էֆ. Մոդեան։

ՊԱՆՏՐՄԱ. Սարգիս էֆ. Մաճրեան։

ՏՐԱՊԻԶՕՆ. Ստեփան էֆ. Մ. Յակոբեան։

ԿԱՐԻՆ. Տէր Գրիգոր քահանայ Տ. Մինասեան։

ԶՄԻՒՐՆԻ. Մեսրովպ էֆ. Սիմէօնեան։

ԷՏԻՐՆԷ. Յարութիւն էֆ. Խոչըեան։

ՖԻԼԻՊԷ. Նչան էֆ. Շիշմանեան։

ՌՕՏՈՍԹՈՅ. Մանուկ էֆ. Պեզճեան։

ՄԱՐԶՈՒԱՆ. Յովհաննէս եպիս. Եդեսեան։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ. Արժ. Մամբրէ վարդապետ Մարկոսեան։

ԵԻՈՒԿԻԱ. Մկրտիչ էֆ. Փորթուգալեան։

ՎԻՏԻՆ. Մ. Յարութիւն էֆ. Աբգարեան։

ԿԷՅՎԷ ՕՐԹԱԳԻՒՂ. Համբարձում էֆ. Աթանասեան։

ՎԱՆ. Եղիազար էֆ. Թէրզիպաշեան։

ԲԱՂՇ. Արժ. Մամբրէ վարդապետ։

ԲԱԼՈՒ. Արժ. Պետրոս վրդպ. Բաբլեանեան։

ՄՈՒՇ. Արժ. Գրիգորիս վրդպ. Աղուանեան։

ԹԱՐԲԵՐԴ. Սմբատեան Ընկերութիւն։

ԳՈՐԾ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿՂՄԻՆ ՏՆՕՐԷՆ
Յ. Յ. ՉԷՆՃԻԼՃԵԱՆ

ՏԷՐ ԼՐԱԴՐՈՑՍ—ՄԱՏԹԷՈՍ Մ. ԱՅՎԱՏԵԱՆ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Յ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Մեծահռչակ շահեր բովանդակող փոխառութեանց հաստատչին վճռագրեան.
'ի Գալաթիա.

Մեծ փողոց Սանդըքճըլար
ըն- 36, Բալըճը-խան
յարկ առաջին ըն- 2 և
3 Թրամուեյներու
կայարանին դիմացը.

ԳՈՆԹՈՒԱՐ ԷՆԹԻՐՆԱՍԻՕՆԱԼ ԱՄԲՐԻՆ Զ'ԱՖՐԻՄ
Կ. ՊՕԼԻՍ
Ա. ՏԷԼԼԱ ՌՕՓՔԱ

Այս վաճառատան մէջ կը ծախուին մանաւանդ չրջարերութեան համար եւած այլ և այլ Տէրութեանց և քաղաքաց երաչխաւորած վիճակահանութեան արժէթուղթեր որոնք մեծամեծ չահեր կը խոստանան։

Նաև՝ վաճառատանս սեփականութիւնը եղած արժէթուղթից վրայ մէկ կամ մէկէ աւելի վիճակահանութեանց համար բրօմէսներ կը ծախուին 1/4 ճերմակ մէճիտիէ (1 ֆռ. 15 սանթիմ), մինչև մէկ մէճիտիէի, բուն արժէթուղթերն կանխաւ մայրաքաղաքիս առաջին կարգի Պանգայներուն տնտուկին մէջ իրրև աւանդ դրուած են։

Բայ ասոր նաև մասնաւոր գործողութիւնք կ'ընդուն խիստ չահաւոր ու ամեն քսակի դիւրամատչելի պայմաններով. վերոյիշեալ արժէթուղթերն ստանալու համար, տնտկին բաղդատարար փոքր վճարումներ ընելով, և առաջին վճարումէն ակնկալ բաժանորդող մը չատ մը վիճակահանութեանց արդեանց և մեծամեծ չահերու մասնակցելու իրաւունքը պիտի վայելէ, չահեր երկու միլիոն, մէկ միլիոն, 600000, 500000, 400000, 300000 250000, 200000, 150000, 100000, 80000, 75000, 50000, և աւելի վար ֆրանկի «գործածուած դրամագլխոյն» վճարման փոքրագոյն թիւը. որովհետև ամեն արժէթուղթ անհրաժեշտ կերպով դէթ իր անուանական արժէքը եղած դումարին վճարումն պիտի ընդունի։

Ծանօթ. — Ամեն փոխառութեանց քաշելու տուն եղած թիւերն ու տնոնց չահած դումարներն պարունակող ցանկերն ու այլ յայտարարութիւնքն ձրի պիտի բաժնուին ու բոլոր նախութեան տեղերը պիտի ղրկուին։

Կը ծախուի իւրաքանչիւր փոխառութեան չրջարերութեան հանուած օրէն մինչև այս օրս քաշուած բոլոր թուոց բովանդակութիւնն 'ի գին 2 ֆռ.։

Վաճառատունս նաև յանձն կ'առնու Պորսայի և կանխիկ զեղչի, ամեն տեսակ կարօտներու (դուխօն) և չահող արժէթուղթերու ամեն գործողութիւններ։

Աւելի ընդարձակ և մանրամասն տեղեկութիւն ուղղը պարտի դիմել առ

Ա. ՏԷԼԼԱ ՌՕՓՔԱ
Տէր—Տնօրէն վաճառատան փոխառութեանց.